

tudi duhovščina lahko moti, in da cerkvi ne koristi, če se njeni služabniki preveč mešajo v posvetne reči.

Politični pregled.

Grof Hohenwart je izstopil iz odseka za volilno reformo. Povod temu je, da je grof Badeni izjavil, da vlada hoče, da se cel načrt vsprejme. Grof Hohenwart je spoznal, da so te besede najbolj njemu namenjene. Grof Badeni namreč ne mara pu-titi, da bi grof Hohenwart s svojimi predlogi celo stvar zavladaeval, temveč hoče, da se vladni načrt brez bistvenih prememb vsprejme. Vodja konservativcev je spoznal, da v odseku zanj ni več mesta in je zatorej iz odseka izstopil. Seveda s tem še ni rečeno, da bi morda grof Hohenwart v zbornici Badeniju ne delal kacih ovir. Toliko je gotovo, da se bode načrt v odseku hitreje rešil in spravljen pred zbornico, bodi kakršnakoli že potem njegova osoda. Grof Hohenwart je pa najbrž že pri konci z njegovim uplivom in po novih državnozbornih volitvah ga najbrž ne bode več v zbornici poslancev. Prestavili ga bodo v gospodsko zbornico, kjer je mesto za politične upokojence.

Volilna reforma. — Grof Badeni je že predložil cesarju načrt volilne reforme in dobil dovoljenje, da ga predloži državnemu zboru. Kakšen je ta volilni načrt, je sedaj še tajnost. Pri svojem nastopu grof Badeni o njem ni dal nobenih natančnejših pojasnil. Kar so časopisi o njem pisali, so najbrž le ugibanja. Dosedaj so skoro vse stranke za vlado, a ločile se bodo pa najbrž kmalu po tem, ko se volilna reforma predloži, kajti vsem strankam najbrž ne bode ugajala. Mej konservativci je celo več poslancev, ki so zoper vsako sedaj mogočo volilno reformo, posebno pa zoper to, da bi se delavcem dovolil kak vpliv na zakonodajo. V tem zmislu je nedavno pisal „Grazer Volksblatt“, ki je volilno reformo imenoval sleparijo. Po mnenju tega lista volilne reforme drugi ne želi, kakor socialni demokratje. Po našem mnenju jo pa želi vsak pravico-ljub. Če je ne žele uredniki tega lista, je to pač le dokaz, da pravico-ljubje pri štajerski katoliški stranki ni posebno razvito.

Dunajski župan. — Vlada ni predložila dr. Luegerja cesarju v potrjenje za dunajskega župana. Drugi teden bode nova volitev. Protisemitje baje mislijo voliti zopet Luegerja. Grof Badeni se pa ne misli dati prestrašiti, temveč bode razpustil mestni zastop, če se protisemitje ne odločijo koga drugega izvoliti za župana. Pri novih volitvah pa niso več povsem gotovi zmage, kajti ni gotovo, da bi jih podpirali uradniki in učitelji. Tudi Čehi se bodo dvakrat premislili, predno bodo dali protisemitom svoje glasove, ko se je Lueger v svojem govoru po izvolitvi bil postavil tako na skrajno nemško-narodno stališče. Če bi na Dunaji nastali kaki izgredi, misli vlada poglasiti izjemno stanje in če bi protisemitje in konservativci v državnem zboru delali vladi zaradi nepoterenja dr. Luegerja kake ovire, se bode pa razpustil državni zbor. — Vidi se, da novi ministerski predsednik zares hoče pokazati svojo železno roko.

Trentinsko vprašanje. — Grof Badeni hoče se baviti z veliko pozornostjo tudi s trentinskim vprašanjem. Italijani že goje nade, da se izpolnijo njih želje. Če bi se to zgodilo, bode pa prišlo slovensko vprašanje na dnevni red. Razmere Slovencev na Štajerskem in Koroškem so podobne italijanskim na Tirolskem. Če se Italijanom dovoli neka samouprava na Tirolskem, je smemo zahtevati tudi Slovenci na Štajerskem in Koroškem, to tembolj, ker smo Slovenci zvesti Avstriji, dočim Italijani škilijo čez mejo. Rusini bodo pa v tem slučaju tudi jeli za svoj del dežele zahtevati samoupravo. Vidi se, da se s trentinskim vprašanjem spravi na dnevni red mnogo težavnih vprašanj, katerih rešiti najbrž še ne bode kos sedanja vlada, če tudi se govori o njej, da ima železne roke. Najbrž se niti trentinsko vprašanje pod Badenijem ne reši.

Shod čeških veleposestnikov. — Minoli teden so v Pragi imeli češki konservativni veleposestniki shod. Kneza Karla Schwarzenberga ml. ni bilo na ta shod in se je s tem očitno pokazalo, da je ta mož popolnoma se sprl s svojimi tovariši. Knez je hotel biti nekak vodja, za kar mu je pa manjkalo vseh sposobnostij. O svojem času je bil s svojim netesanim govorjenjem dal Nemcem povod, da so zapustili deželni zbor, potem se je vedno drgnil ob Mladočehe in naposled se je pa sprl s svojimi lastnimi tovariši. Zgubilo konservativno veleposestvo ž njim ni nič, državni in deželni zbor ne bodeta imela nobene škode, ako njega ne bode v njem, v odseku za volilno reformo, je baš on mnogo pripomogel, da se je sklenil tak načrt volilne reforme, da ni imel najmanjšega upanja, da bi bil vsprejet. On je bil največji nasprotnik nižjih stanov. — Shod veleposestnikov ni postavil za kandidata za deželni zbor nobenega ustavoverca, pa tudi nobenega člana češkega narodnega veleposestva. Gospodje so se postavili na tesnosrčno stališče svojih stanovskih koristij. Izrekli so se tudi zoper čisto zlato veljavo.

Rusinska deputacija. — Grof Badeni ni posebno vesel tega, kar pripravljajo rusinski kmetje. Na Dunaj pošljejo deputacijo 300 članov, ki bode pri cesarji se pritožila zaradi nerednosti pri poslednjih deželnozbornih volitvah in ga prosila, da se zabranijo jednake nepravilnosti pri državnozbornih volitvah. Poljaki si jako prizadevajo, da bi prepričali to deputacijo. Rusinsko razumništvo bi se še dalo pregovoriti, da se deputacija opusti; a kmetje so pa trdno prepričani, da dobe pravico na Dunaji pri cesarji. Sedaj je vprašanje, če bode grof Badeni mogel kako prepričati, da bi deputacija ne bila pri cesarji vsprejeta. Deputacija poljskih kmetov ni bila vsprejeta, a drugič pa najbrž tega ne bode moč zabraniti. Za ministerskega predsednika je vsekako jako nepovoljno, ako o njegovem postopanju v Galiciji še sedaj prihajajo take pritožbe.

Bolgarija. — Na dnevnem redu bolgarske politike je zadnji čas prestop kneževskega sina Borisa iz katoliške vere k pravoslavni. Dočim narod, posebno poslanci to iskreno žele, ustavlja se temu zlasti njegova mati. Pa tudi knez menda ni posebno navdušen za to, ker mu Rusija za ta slučaj ni dala nobenega zagotovila, da bi ga pripoznala za kneza. Vender je pa knez z ozirom na to, ker želi to narod bolgarski in ve, da bi bilo tudi vseč Rusiji ravno minole dni pooblastil ministerskega predsednika Stojlova, da sporoči poslancem, da bode glede vere princa Borisa vse poskusil, da ustreže narodovi želji. Brezdvomno je torej zdaj, da Boris v kratkem prestopi k pravoslavju. Rusiji pač ta počasnost ni povsečna, vendar se upa, da bo ta korak v kneževi rodovini v zblizanje m. j. Bolgarijo in Rusijo.

Francija. Znano, da se na Francoskem razni veljaki in vladni možje kaj radi zapletajo v razna sleparstva. To je dalo povod že mnogim rabukam in vsled enakih dogodkov je palo že dosti ministerstev. Ko je zopet minole dni socialističen poslanec Rouanet interpeloval vlado zaradi sleparstev pri južni železnici in zahteval, da se kaznujejo vsi krivci v tej zadevi, zlasti podkupljeni poslanci in se je vladi očitalo, da hoče vse te sleparije potlačiti, ker so v to zadevo zapleteni nekateri vladni privrženci, je vlada opravičevaje se, zahtevala, da se preide o interpelaciji na dnevni red. Zbornica tega ni storila in sprejela Rouanetov predlog, vsled česar je ministerstvo takoj podalo ostavko. Novo ministerstvo je sestavil radikalec Burgeois, ki je pri razvitji svojega programa posebno zadovoljil socialiste in radikalec.

Kuba. — Ustaške čete na Kubi so vedno močnejše. Očitno je, da dobivajo pomoč iz severne Amerike. Posebno posamezniki, zlasti tovarnarji američanski iz dobičkarije in drugih ozirov prav močno podpirajo ustaše nasproti Španiji. Ta je žrtvovala že velikanske svote za Kubo, a še bo morala če bo hotela ondi kaj opraviti, kajti kakor rečeno, ustaši so

močni. Na noben način pa neče Španija odjenjati. Tudi, če bi se imela zaplesti v vojsko s severoamerikansko državo, ne izpusti Kube. Ravno sedaj se španjska vojska zopet marljivo pripravlja na zopetno večjo ekspedicijo na Kubo. Pomnožuje svoje parnike in oborožuje novo vojsko 35.000 mož ki ima v kratkem oditi na Kubo. Dosedaj ima Španija na Kubi že 80.000 vojakov.

Madagaskar. — Kakor vemo, je Francija premagala ustaški Madagaskar. Pogodba, ki se je na to sklenila, določa: Kraljica ima pripoznati v vsem vrhovno oblast Francije. Poslednja posreduje v vseh notranjih in vnanjih političnih zadevah. Ne sprejme pa Francija nikake odgovornosti glede dolžnostij nasproti madagaški vladi, torej tudi ne dolgov ali ugodnostij. Dosedanji prvi minister se odstavi in imenuje novi. Vse madagaskarske čete se morajo razorožiti in odsloviti. General Duchesne pa bo na novo preosnoval vojaštvo, ki bo pa neposredno podrejeno francoskemu poveljstvu.

Obrtnija.

Lesovi.

(Dalje.)

Breza (*Betula pubescens*) se nahaja največ v severnih deželah in daje dobra drva in če se zogoljeni, dobro oglje. Les rabijo kolarji, in veje pa sodarji za obroče. Breza rodi seme od petnajstega leta in se popolnoma razvije s kakim šestdesetim letom in učaka kacij 140 let. V mladosti raste breza hitro, a potem počasneje. Drevo je to redkokdaj ravno in le izjemoma meri 40 cm v premeru. Doseže 20 metrov visokosti. Breza je zadovoljna s slabo zemljo. Raste posebno rada na ilovčnatopeščeni prsti. Če je presuho ali pa premokro, pa ne vspeva in ostane grm. Breza raste proti severu tako daleč kakor jelka. Solnčne gorkote dosti ne potrebuje. Pomladi že dela listje, ko imamo 7.5° toplote, jeseni pa zgublja listje, ko nimamo več te toplote. V severnih deželah, kjer je zeleno v letu le kake tri mesece, ne naredi breza nič drevesa, temveč je nizek grm.

V naših krajih raste breza navadno mej drugim lesovjem, na severu pa imajo pogosto cele brezove gozde. Sploh je breza kaj zdravo drevo. Neugodne vremenske razmere jej dosti ne škodijo, pa tudi mrčesi se breze navadno ne lotijo.

Les je dober za razno orodje, za pipe i. t. d. Za stavbe pa breza ni, ker hitro trohni in se je črv rad loti. Veje se rabijo tudi za metle. Beli lub ima mnogo smole v sebi in mu zatorej voda ne škoduje in varuje celo drugi les pred močo. Tako se večkrat bruni, ki imajo priti pod vodo ovijejo z brezovim lubjem. Na severu pa rabijo lub tudi za obleko, zlasti pa za podlago rušnim streham. Brezov lub rabijo tudi strojarji, ker kože zmeči, da raje vse vzamejo strojilo.

Listje rade jedo ovce, a rabi se pa tudi za napravo rumene barve. Starejša debla dajo mnogo soka, ako se spomladi navrtajo. Iz tega soka se da napraviti nekako vino. Iz lubja korenin se dobiva brezov kotran in brezovo olje. Poslednje se rabi za strojenje juhte, za parfume

in tudi za zdravila. Iz debla se da dobiti nekaka smola, katero rabijo v Rusiji za zdravilo proti protinu.

Gaber (*Carpinus betulus*) je kacij 12 metrov visoko drevo Srednje Evrope. Deblo je nepravilno razvito, grčasto in zvito, lub gladek, včasih z mahom porašen.

To drevo dela že nizko veje. Listje je jajčasto spičasto, jeseni močno rumeno. Gaber rodi seme od dvajsetega leta in cvete v aprilu, zori pa v oktobru. Gaber ne mara za premokra in preveč sprejemljiva tla in raste v nižavah in na hribih. Les je bel, jako gost in trd, se nerad kolje in ima v sebi mnogo strojila. Gaber zraste kacij 25 metrov visoko v ugodni zemlji. Bolezni skoro niso znane pri tem drevesu, tudi mu ne škoduje pozen mraz pomladi. Učaka starost kacij 300 do 400 let, a vendar začenja že na suhih krajih tudi s 100 leti hirati. Gabrov les se da lepo polirati, rabi se za mašinske dele, vobličje, kline, toporišča itd. Pri nas gaber raste navadno mej drugim drevjem, v Rusiji pa imajo tudi cele gabrove gozde.

Pravi kostanj (*Castanea vesca*) raste po vsej gorkejši Evropi in ga je v nekaterih krajih cele gozde. Kostanj je lepo, visoko drevo z močnimi vejami. Listje je podolgasto, spičasto, zobčasto in na obeh straneh gladko. Cvete v maju ali juniji. Sad je v jezici in je dober kuhan ali pa pečen. Les je podoben hrastovemu in se rabi za škafe, sode in vodne zgradbe, v Angliji in Franciji ga rabijo za grajenje ladij. Tudi mizarji in strugarji rabijo kostanjev les. Sad ni le za jed, temveč ž njim tudi pitajo živino, kjer ga imajo veliko. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Izboljšana iznajdba. Dominikanec P. Camaldoni iznašel je črkostavski stroj, kateri nastavi v jedni uri 50.000 črk. Novi stroj nastavi torej več kot štirje dosedanji te vrste. „Novice“ sestavljene bi bile s tem strojem približno v dveh urah.

Izdelovanje lokomotiv v Rusiji. Rusija je dosedaj kupovala v veliki množini lokomotive in železniške vozove v inozemstvu. Drugo leto v Zlatoustu (Tiflis) napravijo velike tovarne za lokomotive in železniške vozove. Te tovarne bodo lahko preskrbovale vso jugovzhodno Rusijo, Perzijo in azijsko Turčijo. Rusija si že dolgo prizadeva, da bi pridobila popolno nezavisnost od inozemstva v tem oziru.

Celovski mestni zbor je sklenil osnovati mestno hranilnico, ki že začne poslovati z začetkom bodočega leta. Osnovi mestne hranilnice je ugovarjal jedino slovenski renegat dr. Abuja.

Električno ogrevanje sob. V Ameriki so vpeljali električno ogrevanje sob, katero so veččaki spoznali za ugodno. Ta stvar obstoji na tem, da se električnim potom voda razkroji v vodik in kislik. Potem se pa te dva plina z umetnimi pripravami zopet spajata, pri čemur nastaja velika vročina, ko se porablja za ogrevanje sob.

Kmetijstvo.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarja 1896 leta.